

naeru tähele, ega lastnud ennast mingi wiisil jões eksitada, mis ta ete oli wõtnud. Sõrwadest põldu laiemaks kändes sai ta hulga mätaid, mis ära ei põletatud, waid kui juurikad mullast puhkaks olid puistatud, kõik ühte hunnikusse lauti, kus mätaste pinnad aega mööda äramädanesisid ja mullaks pudenesid. Niisugune pikamine mädanemine moondab kõik rohukasjude juurikad, tüwid ja warred kosutawaks mullaks, mis põllule enam tulu annab, kui nende kütises põletamine, jäägu nimetamata metsa raiskamine, mis igal aastal kütistamisega tühja suitsetakse. Aga tuhka, mis ohjust ja leelt leidis, segas ta põllul mullaga koku. Kändes leidis ta mõned suuremad raudkiwid põllult, kiwide ümber igal pool rohke jala laiuse maapinna, mis weel ial adrasahka ega äkepulka ei olnud tundma õpinud. Päiliste abiga kangutas Jüri kiwid maa seest ülesse, weeretas ehk wedas neid ligimale põllu ääre hunnikusse, kust, kui iljemine kuskil kiwa tarwitaks, neid kohe kae pärast wõiks wõtta. Põld sai se läbi kiwidest puhkaks ja pealegi natuke rohkem wilja maad, mis — kui ka ei lapse osa — ommetegi ühe pudu loojusse osa tevi wõis kanda, pealegi ei olnud kiwid kändes ja äärtades kuskil risuks ees. Teopoisid naersid jälle, kui ülemal räägitud „tühja tööd“ nägid, ja ütles mõni pillades: „Jüri lähäb kiwi alt raha-hauku otsima, ega ole tal nii palju aega oodata, et Jaani õõ salatuluke märki annaks, kuhu kolm musta tuleb ohwerdada, enne kui raha kustrusse tuleb.“ Aga üks mees, kes korra mõttes midagi tõsist asja ete on wõtnud, ei tohi rahwa naeru pärast oma teelt eksida; nõnda tegi ka Jüri.

mõisa rahwale rääkinud, mis leiwaabi Saksamaa rahwas kartuhwli mahapanemisest leidnud. Et Jüri raamatust lugedes need jutud ja mõisas nähtud asi awalikult meele tulid, sündis loodlikul kombel ilma tema tahtmata, aga mis temale tõtelikult kiituseks tõuseb on se, et ta peremeheks asudes kohe seda õpitud nudist katse tööks kästile wõtis, ja ei mite, kui palju inimesed teewad, mõtelnud: Sellega on aega kül. Lahja, sõnnikuta maa sees ei olnud kül sügise palju munakesi warte al, ommetegi küllalte, et perenaine paar korda nädalas perele wõis leeta ja siiski tulewa kewade tarwis rohke seemne osa ülejääi. Kartuhwli kaswatamist ei pidanud üksnes teopoisid, waid kõik Soosküla rahwas albi tööks ja tõsteti pärismaa peremehele sõimu nimeks Kartuhwli Jüri. „Sest on selgest näha,“ räägiti ühel õhtul kõrtsis, „kunda üks põllu harimisega wõeras rahamees ilma aegu kopsikaid raiskab, kust teine targem kasu püaks saada. Oleks ta kenda põllu tüki, mis kartuhwlitega raiskas, kewade kaera ehk odra seemnega külwanud, sest oleks tal kasu tulnud, aga mis ta nüüd lapsemängist saab? Meie isad ja isaisad olid omal aeal osawad põllumehed, kes, kui Jumal wäbägi korralist ilma andis ja wilja õnnistas, kõik oma leiwaga mätale saiwad, et aga paari kuud enne uue leikuse alustust mõisa aidast laenu wõtsid; aga kes neist ial kartuhwli due aias, weel wäham põllul on pidanud!“ — „Tõsi, wana wend!“ — kiitis teine — „kes meie päiwil leiba tahab süa, se elagu eswanemate kombel, aga ärgu mingi mite tühja tööga aega wiitma ja põldu raiskama, mis keslegile kasu ei anna.“